

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประจำปี 2568

คู่มือการปฏิบัติงาน

ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติด และส่งเสริม
ป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

นางสาวสุภัคสร รินทสมบัติ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

คำนำ

คู่มือปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตนักเรียน และงานป้องกัน งานคุ้มครอง และสงเคราะห์นักเรียนในสถานการณ์ฉุกเฉินจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ จัดทำขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยใช้แนวทางของคู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก โดยเติมเต็มในส่วนรายละเอียดของ ขั้นตอนการปฏิบัติงานประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา คู่มือฉบับนี้มีคำอธิบายการปฏิบัติงาน มีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์และมีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหา ในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา การส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดทำลักษณะแจ้งประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของการศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม และกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน รวบรวมกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักการปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบ ทันสมัย ตรงกับสมัยปัจจุบัน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของงาน คำจำกัดความ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน Flow Chart แบบฟอร์มที่ใช้ ข้อกฎหมาย/เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง และรายละเอียดโครงการสร้างประกอบมาตรฐานงาน ซึ่งจะเป็นแนวทางให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นระบบมากขึ้น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ในการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้ ส่งผลให้ภาระงานประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มีความสมบูรณ์ ครอบคลุม ถูกต้องและชัดเจน มากยิ่งขึ้น จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวสุภัคศร รินทสมบัติ

นักวิชาการศึกษาคำนาญการ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและ คุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	1
1. งานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา	1
2. งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา	5
3. งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	9
4. งานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตนักเรียน	13

ประธานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและ คุ้มครองความปลอดภัยนักเรียนและนักศึกษา

1. งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

1. ชื่องาน งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
- 2.2 เพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา
- 2.3 เพื่อประธานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัด

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในกลุ่มนักเรียน -นักศึกษา ในพื้นที่ให้บริการทางการศึกษารวมทั้งในเขตพื้นที่จังหวัด ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. คำจำกัดความ

“หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” หมายถึง

- กระทรวงศึกษาธิการ สพฐ. / สพป. / สพม. สถาบันอาชีวศึกษา / กศน.
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต.)
- จังหวัด อำเภอ (ศอ.ปส.จ., ศอ.ปส.อ.)
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด ประจำศาลคดีเด็กและเยาวชน ศาลคดีเด็กและเยาวชน สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด
- ภาคเอกชน สื่อมวลชน

“ยาเสพติด” หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดยการกิน ดม สูบฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้วจะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อยๆ มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ส่งผลต่อสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

5.1 ศึกษาสภาพปัญหาสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกสถานะของสถานศึกษา

5.2 จัดทำแผนงาน/โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

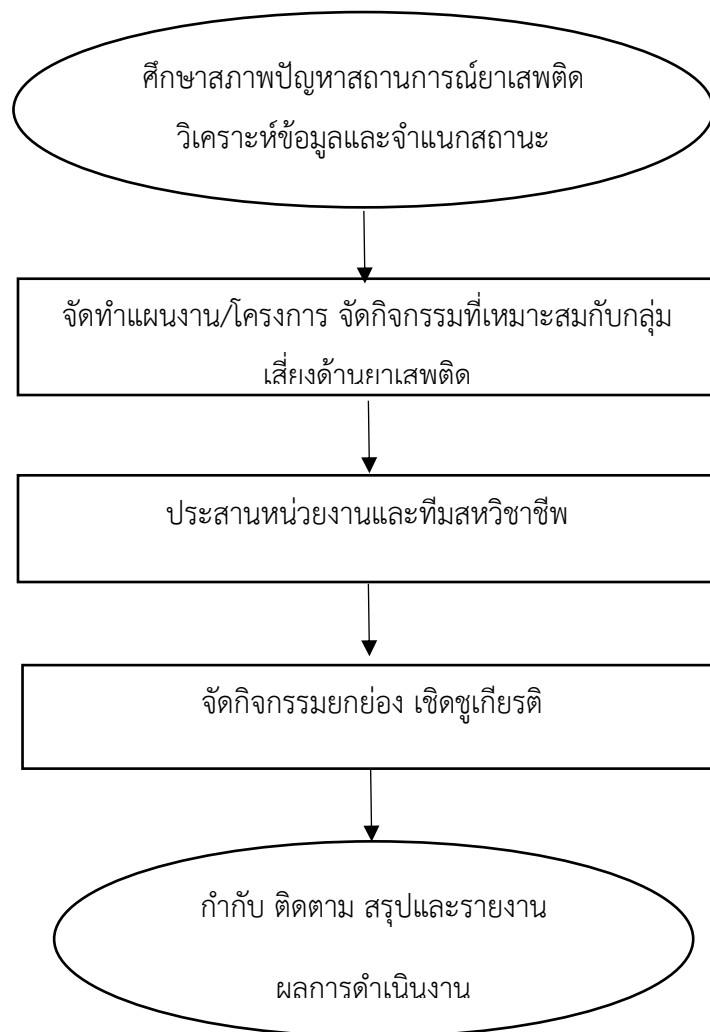
5.3 จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเสี่ยงด้านยาเสพติด และส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขในสถานศึกษา

5.4 ประสานหน่วยงานและทีมสหวิชาชีพเพื่อส่งต่อนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

5.5 จัดกิจกรรมยกย่อง เชิดชูเกียรติ ให้รางวัล เสริมสร้างความเข้มแข็ง

5.6 กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

7. แบบฟอร์มที่ใช้

- 7.1 แบบรายงานข้อมูลการจำแนกสถานะ
- 7.2 แบบรายงานแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์จังหวัด
- 7.3 แบบรายงานผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ

8. ข้อกฎหมาย/เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

- 8.1 นโยบายรัฐบาล
- 8.2 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ
- 8.3 นโยบายของจังหวัด
- 8.4 แผนงานโครงการของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา

1. ชื่องาน งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 เพื่อสร้างเครือข่ายสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน-นักศึกษาตามสภาพปัญหาของจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา เครือข่าย และพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน-นักศึกษา

4. คำจำกัดความ

“ศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา” หมายถึง ศูนย์ประสานงานในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

“พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา” หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 หมวด 7

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

5.1 ศึกษา วิเคราะห์ กฎหมาย ระเบียบ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา

5.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ให้สถานศึกษาในสังกัดศึกษาแนวทาง

5.3 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงและจัดทำแผนส่งเสริมความประพฤตินักเรียนประจำปี

5.4 จัดทำทะเบียนและเสนอแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา

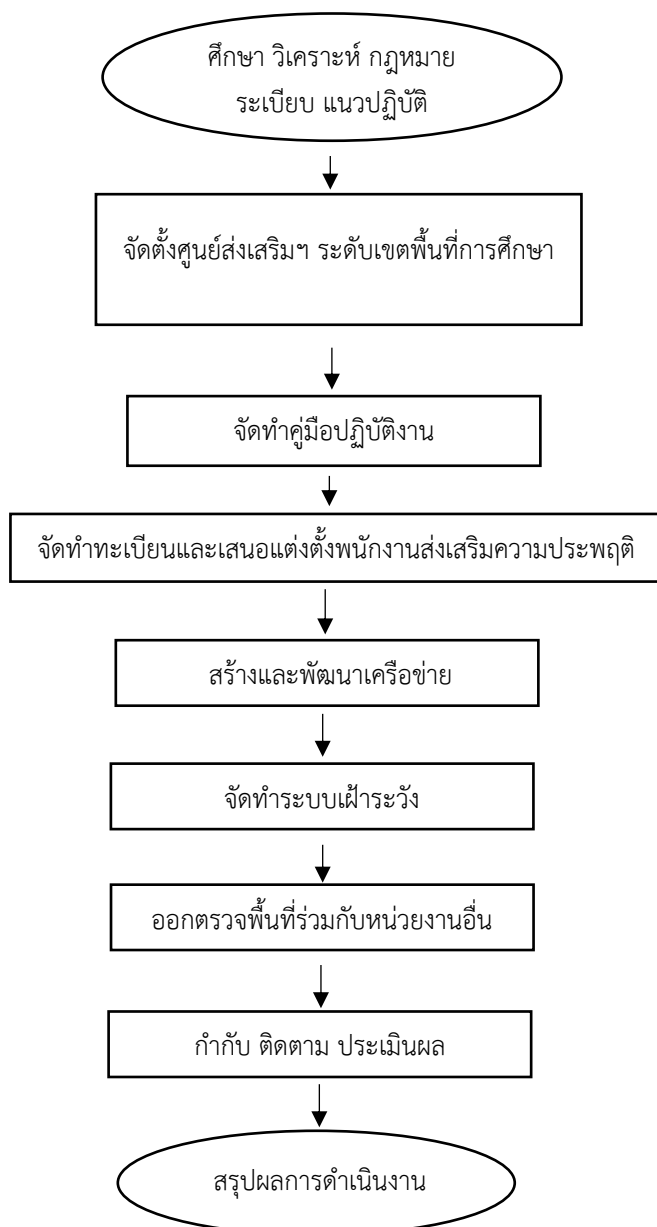
5.5 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

5.6 สร้างและพัฒนาเครือข่ายศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

5.7 กำหนดแนวทาง และจัดทำระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และนักศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นต้น

- 5.8 ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่ออกตรวจร่วมกันในการจัดระเบียบสังคม
- 5.9 กำกับ ติดตาม ประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง
- 5.10 สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา
- 5.11 สรุปผลการดำเนินงาน รายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

7. แบบฟอร์มที่ใช้

- 7.1 แบบพนักงานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา 1-13 (พสน. 1-13)

8. ข้อกฎหมาย/เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

8.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

8.2 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2548

8.3 คู่มือการปฏิบัติงานพนักงานเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ 2562 และ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566

8.4 กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน
และนักศึกษา

9. รายละเอียด โครงการสร้างส่วนประกอบมาตรฐานงาน

ชื่อ งาน งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา		สำนักงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	รหัสเอกสาร	
ตัวชี้วัดที่สำคัญ : 1. สภาพมีศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2. ร้อยละของเครือข่ายสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3. ร้อยละของนักเรียนได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา					
ลำดับที่	ผังขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียดงาน	เวลาดำเนินการ	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ
1		ศึกษา วิเคราะห์ ระบุปัญหาและเป้าหมาย	ศึกษา วิเคราะห์ ระบุปัญหาและเป้าหมาย	3 วัน	
2		จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	7 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
3		จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน	จัดทำคู่มือปฏิบัติงาน	10 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
4		จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมความประพฤติ	จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมความประพฤติ	7 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
5		จัดทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	จัดทำแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา	10 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
6		สร้างและพัฒนาเครือข่าย	สร้างและพัฒนาเครือข่าย		กลุ่มส่งเสริมฯ
7		จัดทำระบบนิเทศ	จัดทำระบบนิเทศ		กลุ่มส่งเสริมฯ
8		ออกตรวจพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น	ออกตรวจพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น		กลุ่มส่งเสริมฯ
9		กำกับ ติดตาม ประเมินผล	กำกับ ติดตาม ประเมินผล	20 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
		สรุปผลการดำเนินงาน	สรุปผลการดำเนินงาน	7 วัน	กลุ่มส่งเสริมฯ
อธิบายสัญลักษณ์ผังขั้นตอน จุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุดกระบวนการ กิจกรรมหรือการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ ทิศทางหรือการเคลื่อนไหวของงาน จุดเชื่อมต่อระหว่างหน้า (ถ้าไม่พบภายใน 1 หน้า)					

3. งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ชื่องาน งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อส่งเสริมกระบวนการทำงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของภาคีเครือข่ายที่เป็นระบบและชัดเจน

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเข้มแข็งและสถานศึกษาในสังกัดสามารถจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างครบวงจรได้มาตรฐานตามระบบ 5 ขั้นตอน ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมพัฒนา และการส่งต่ออย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

4. คำจำกัดความ

“รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” หมายถึง การจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา ข้อมูลด้านสุขภาพ ความสามารถพิเศษ ฯ

“การคัดกรองนักเรียน” หมายถึง การจัดกลุ่มนักเรียนตามฐานข้อมูลรายบุคคลเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มเสี่ยง

“การจัดกิจกรรมป้องกัน” หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มปกติเพื่อป้องกันและสร้างความเข้มแข็ง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันความเสี่ยงของนักเรียน เช่น บ้านหลังเรียน

“การจัดกิจกรรมแก้ปัญหา” หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ ตามสภาพปัญหา เช่น การระดมทุนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กขาดแคลน การเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อนที่ปรึกษา

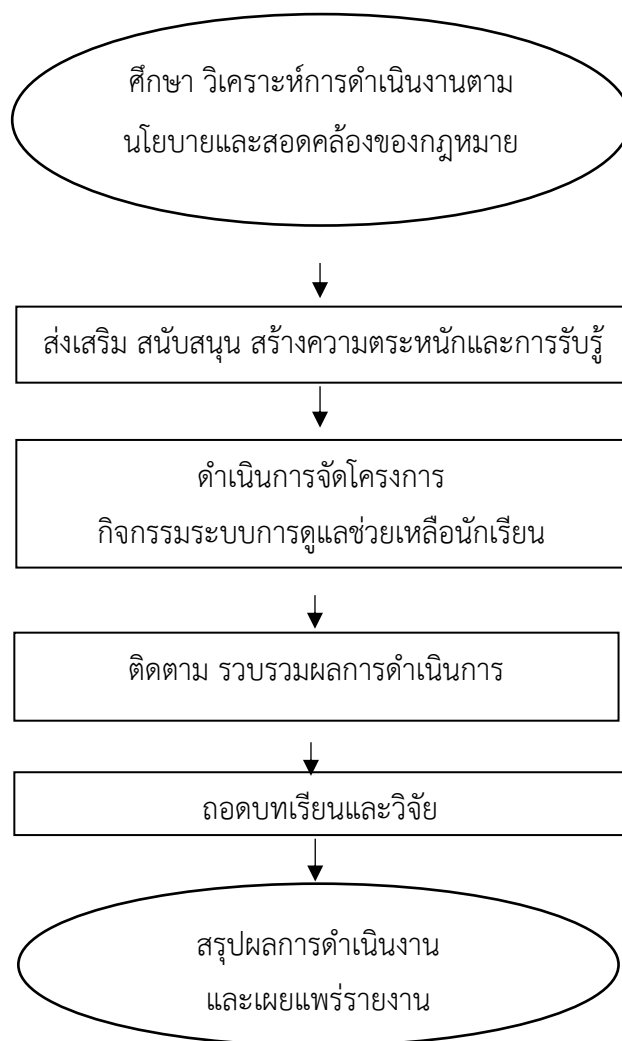
“การจัดกิจกรรมพัฒนา” หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ

“การส่งต่อ” หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษหรือมีปัญหาเป็นพิเศษ ที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงาน หรือบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เช่นจิตแพทย์ ศิลปิน ฯลฯ

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- 5.1 ศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายและความสอดคล้องของกฎหมาย
- 5.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำแผนงาน/กิจกรรม/โครงการ พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5.3 ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความตระหนักและการรับรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน รวมทั้ง พัฒนาแนวทางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา
- 5.4 ดำเนินการจัดโครงการ กิจกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและขับเคลื่อนการดำเนินงานที่กำหนดตามแผนงานโครงการ
- 5.5 กำกับ ติดตาม รวบรวมผลการดำเนินการเพื่อการพัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหา ตามแนวทางหลักเกณฑ์ที่กำหนด
- 5.6 ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษา
- 5.7 ถอดบทเรียนและวิจัย พัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
- 5.8 สรุปผลการดำเนินการ และจัดทำรายงานผล
- 5.9 เผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

7. แบบฟอร์มที่ใช้

- 7.1 แบบบันทึกกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
- 7.2 แบบคัดกรองนักเรียน S.D.Q
- 7.3 แบบรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. ข้อกฎหมาย/เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

- 8.1 คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 8.2 แผนงานโครงการ ปฏิทินการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

9. รายละเอียด โครงสร้างส่วนประกอบมาตรฐานงาน

ชื่องาน		งานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน		สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา		รหัสเอกสาร	
ตัวชี้วัดที่สำคัญ : ร้อยละของสถานศึกษาที่การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ							
ลำดับที่	ผังขั้นตอนการดำเนินงาน	รายละเอียดงาน	เวลาดำเนินการ	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ		
1	<pre>graph TD A([ศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายและสอดคล้องของกฎหมาย]) --> B[ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความตระหนักและการรับรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา] B --> C[ดำเนินการจัดโครงการ กิจกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน] C --> D[ติดตาม รวบรวมผลการดำเนินการ] D --> E[ถอดบทเรียนและวิจัย] E --> F([สรุปผลการดำเนินงานและเผยแพร่รายงาน])</pre>	ศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายและสอดคล้องของกฎหมาย	3 วัน	ปฏิบัติตามกระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	กลุ่มส่งเสริมฯ		
2		จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนแนวทางการจัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
3		ส่งเสริม สนับสนุน สร้างความตระหนักและการรับรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกระบวนการ ๕ ขั้นตอน รวมทั้งพัฒนาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
4		ดำเนินการจัดโครงการ กิจกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและขับเคลื่อนการดำเนินงานที่กำหนดตามแผนงานโครงการ	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
5		ติดตาม รวบรวมผลการดำเนินการเพื่อการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไข้ปัญหา ตามแนวทาง หลักเกณฑ์ที่กำหนด	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
6		ส่งเสริม สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษา	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
7		ถอดบทเรียนและวิจัย พัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ	15 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
8		สรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงานผล	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
		เผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ	3 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
อธิบายสัญลักษณ์ผังขั้นตอน							
จุดเริ่มต้นสิ้นสุดกระบวนการ		กิจกรรมงานที่อธิบายในลิ		ทิศทางหรือการเคลื่อนไหวของงาน		จุดเชื่อมต่อระหว่างหน้า (ถ้าไม่จบภายใน 1 หน้า)	

4. งานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตนักเรียน

1. ชื่องาน งานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตนักเรียน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สามารถเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

3. ขอบเขตของงาน

3.1 นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

3.2 สถานศึกษาจัดกิจกรรมป้องกันปัญหาสุขภาพจิตผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง

3.3 ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม หน่วยงานภายในและภายนอก ทั้งหน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรเอกชน ทำงานร่วมกันโดยมุ่งประโยชน์สูงสุดให้เกิดกับนักเรียน

4. คำจำกัดความ

สุขภาพจิต หมายถึง ภาวะจิตใจที่เป็นสุข สามารถปรับตัวแก้ปัญหา สร้างสรรค์ทำงานได้มีความรู้ สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางจิตใจ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ อยู่ในสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้

งานส่งเสริมสุขภาพจิต หมายถึง การส่งเสริมให้บุคคลมีร่างกายแข็งแรง มีสภาพ จิตใจที่มั่นคงปรับตัวได้ดี เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา โดยสนับสนุนให้บุคคลรู้ถึงแนวทางที่จะ ทำให้บุคคล คงสภาพแห่งความสุขสบายของตนไว้ หรือกระตุ้นให้บุคคลสามารถควบคุม จิตใจ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและสิ่งแวดล้อม ได้รับความรักความอบอุ่นจากมารดา บิดา หรือผู้เลี้ยงดู มีความไว้วางใจผู้อื่น มีการแสดงออกที่เหมาะสม เชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ ยอมรับตนเองเพื่อที่จะเอื้อให้มีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

ปัญหาสุขภาพจิต หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความยากลำบากทางจิตใจ ความคิดที่ยุ่งยาก ซ้ำซ้อน และ/หรือไม่สามารถรับมือกับภาวะการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และอาจส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจและพฤติกรรม

ทีมสหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ทำงานประสานความร่วมมือจากหลายสาขาวิชาชีพ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาอย่างมีระบบ เป็นกระบวนการอยู่บนพื้นฐานที่มีจุดประสงค์ และเป้าหมายเดียวกันในการปฏิบัติงาน โดยมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อการประเมินสภาพการณ์ของปัญหา และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งกระบวนการ เช่น ศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) มูลนิธิต่าง ๆ นักจิตวิทยา นักสังคม

สงเคราะห์ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่งานส่วนท้องถิ่น พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจ องค์กร
เพื่อการกุศล บ้านพักเด็กและครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

5.1 การขับเคลื่อนการดำเนินงาน

5.1.1 วางแผนการปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตนักเรียน

5.1.2 ดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานหรือทำบันทึกความร่วมมือ ความเข้าใจ (MOU) เพื่อดำเนินงานคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน)

5.1.3 จัดทำข้อมูลภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐและ องค์กรเอกชน

5.1.4 สร้างความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เห็นความสำคัญ เกี่ยวกับงานส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียน

5.1.5 จัดกิจกรรมป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เช่น การจัดทำสื่อ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ เอกสาร ความรู้วิชาการด้านจิตวิทยาและวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และ บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

5.1.6 การถ่ายทอด ฝึกอบรมองค์ความรู้เทคโนโลยีด้านจิตวิทยา จัดทำแผนการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ทางจิตวิทยาให้แก่แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.1.7 จัดประชุมภาคีเครือข่ายสหวิชาชีพ นักวิชาการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

5.1.8 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายและช่วยเหลือเด็กนักเรียน

5.1.9. สรุปรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานต้นสังกัด

5.2 การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เผชิญเหตุวิกฤต

5.2.1 ตรวจสอบข้อเท็จจริง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5.2.2 รายงานเหตุให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

5.2.3 ดำเนินการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เผชิญเหตุวิกฤต เช่น ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบการศึกษา โรคติดต่อ อุบัติเหตุจมน้ำ ภัยพิบัติ เสียชีวิต เป็นต้น

5.2.4 ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียน

5.2.5 จัดประชุม Case Conference (เฉพาะกรณี)

5.2.6 รายงานเหตุให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและความเร่งด่วนรายการ

5.2.7 กำกับ ติดตามการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2.8 สรุปสถิติ สารสนเทศ และรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้บังคับบัญชาหน่วยงานต้นสังกัด

5.3 การส่งต่อช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุวิกฤต

5.3.1 ให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เช่น การตั้งครุฑ ภาวะจิตเวช ติดเกม พนัน สื่อออนไลน์ ถูกทอดทิ้ง ปล่อยปละละเลยเด็กตกหล่นออกกลางคัน การใช้ยาเสพติด การกลั่นแกล้ง เป็นต้น

5.3.2 วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาซับซ้อนหรือจากการส่งต่อด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบทางจิตวิทยา ด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และดำเนินการวางแผนการแก้ไขปัญหา

5.2.3 ประเมิน สำรวจวิเคราะห์ สภาวะสุขภาพจิตด้วยวิธีการทางจิตวิทยากับนักเรียน เพื่อค้นหา อธิบาย ทำนายแนวโน้มพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด พัฒนาการศักยภาพ แรงจูงใจ ความถนัด บุคลิกภาพ และค้นหาสาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตในระดับเบื้องต้น

5.3.4 ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม และครอบครัว เพื่อการบำบัดและแก้ไขปัญหเฉพาะเรื่องหรือปัญหาที่ซับซ้อน เช่น พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการใช้จ่ายเสพติดการทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง ฯลฯ

5.3.5 ปรับพฤติกรรม พื้นฟูสภาวะทางจิตใจ สังคมอารมณ์ ส่งเสริมพัฒนาการในระดับเบื้องต้นเพื่อให้เด็กเข้าใจ ยอมรับปัญหาของตนเองปรับเปลี่ยนอารมณ์ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปรับตัวหรือวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสม

5.3.6 ให้การดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนากลุ่มเด็กพิเศษเช่น เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5.3.7 ติดตามการช่วยเหลือ และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลในพื้นที่ บ้านพักเด็กและครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ฯลฯ

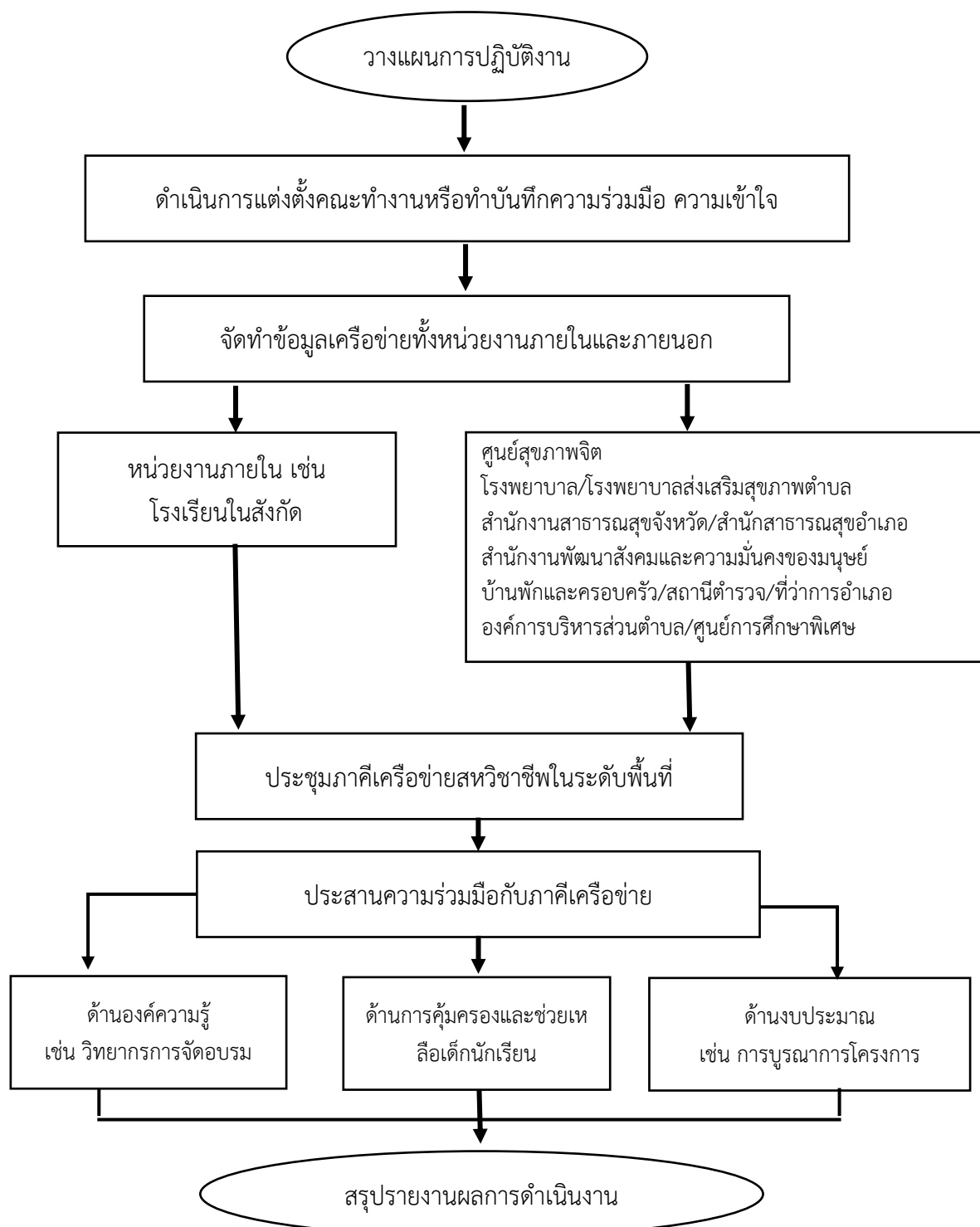
5.3.8 สรุปรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานต้นสังกัด

5.4 วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย พัฒนางานส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน

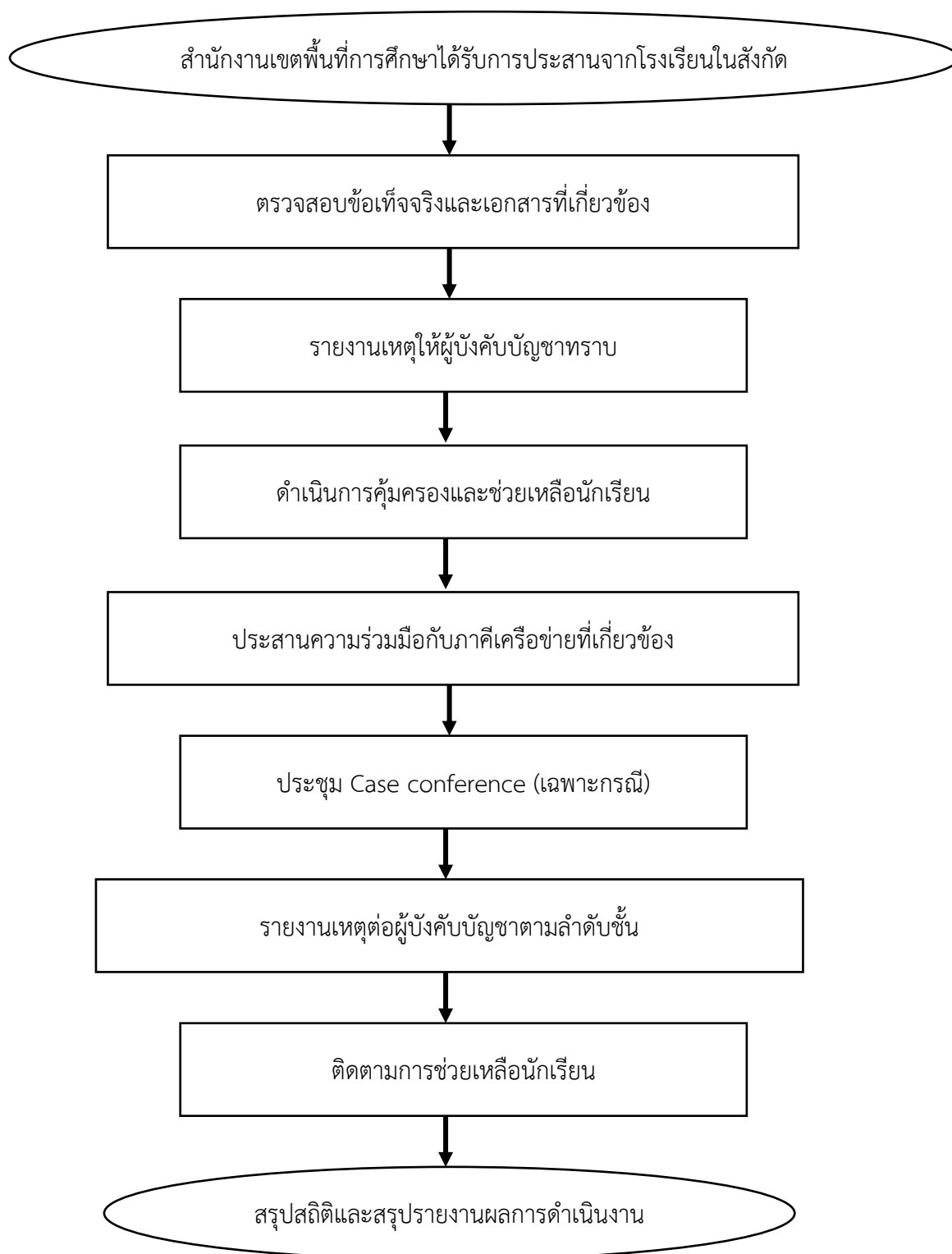
5.5 สรุปและรายงานการดำเนินงาน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

6. Flow Chart การปฏิบัติงาน

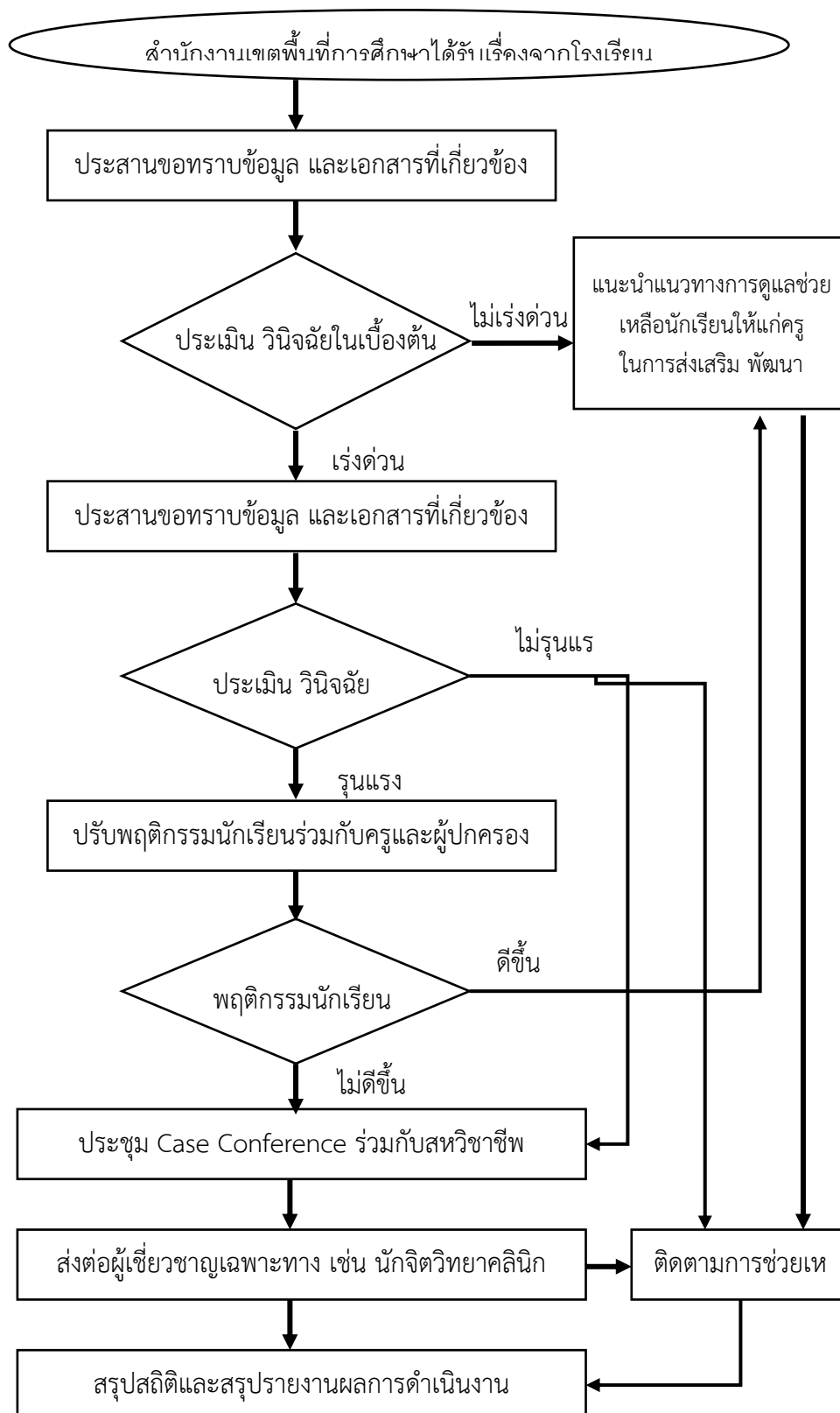
6.1 การขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

6.2 การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เผชิญเหตุวิกฤต

6.3 การส่งต่อช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบเหตุวิกฤต

7. แบบฟอร์มที่ใช้

- 7.1 แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ)
- 7.2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ)
- 7.3 แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Shot Form)
- 7.4 แบบประเมินความเครียด (Stress Test Questionnaire : ST-5)
- 7.5 แบบประเมินภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น (The Patient Health Questionnaire for Adolescents PHQ-A)
- 7.6 แบบคัดกรองโรคซึมเศร้า 2 คำถาม (2Q), (9Q) และแบบประเมินการฆ่าตัวตาย 8 คำถาม (8Q)
- 7.7 แบบทดสอบพฤติกรรมติดเกม (Game Addiction Screening Test – GAST)
- 7.8 แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าในเด็ก (Children’s Depression Inventory : CDI)
- 7.9 แบบสอบถามพฤติกรรม PSC (Pediatric Symptom Checklist)
- 7.10 แบบสอบถาม General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย (Thai GHQ 12 – 28 – 30 – 60)
- 7.11 ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย Thai Happiness Indicators (THI – 15)
- 7.12 เครื่องมือสังเกตอาการ 9s
- 7.13 แบบสังเกตพฤติกรรม 4 โรค สถาบันราชกุมารภพ กรมสุขภาพจิต
- 7.14 แบบสัมภาษณ์นักเรียน
- 7.15. แบบบันทึกการให้คำปรึกษารายบุคคล
- 7.16 แบบบันทึกการให้คำปรึกษากลุ่ม
- 7.17 แบบบันทึกการส่งต่อนักเรียนภายในและภายนอก
- 7.18 แบบรายงานแจ้งผลการช่วยเหลือนักเรียน
- 7.19 แบบฟอร์มรายงาน สพฐ.

8. ขอกฎหมาย/เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง

- 8.1 คู่มือนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- 8.2 คู่มือสำหรับนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา (YC:Youth Counselor)

9. รายละเอียด โครงสร้างส่วนประกอบมาตรฐานงาน

ชื่องาน		งานส่งเสริมสุขภาพจิต และป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในโรงเรียน				สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา	
ตัวชี้วัดที่สำคัญ : ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาสุขภาพ ให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา สามารถเรียน จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือการศึกษาระดับปริญญาตรี เกณฑ์ได้มาตรฐาน เกิดภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีความภาคภูมิใจในชาติ มีทักษะการดำรงชีวิต และรอยต่อจากวิกฤตที่พึงประสงค์							
ลำดับที่	ผังขั้นตอนการทำงาน	รายละเอียดงาน	เวลาดำเนินการ	มาตรฐานคุณภาพงาน	ผู้รับผิดชอบ		
1	วางแผนและขับเคลื่อนการทำงาน ↓ ดำเนินการประชุมของช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เดือดร้อน และส่งต่อนักเรียน ↓ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ↓ สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน คำจำกัดความ :	วางแผนและขับเคลื่อนการทำงาน	3 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
2		ดำเนินการประชุมของช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เดือดร้อน และส่งต่อนักเรียน	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
3		กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
4		สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน	7 วัน		กลุ่มส่งเสริมฯ		
อธิบายสัญลักษณ์ผังขั้นตอน							
จุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุดกระบวนการ กิจกรรมงานหรือการปฏิบัติงาน ทิศทางหรือการเคลื่อนไหวของงาน จุดเชื่อมต่อระหว่างหน้า (ถ้าไม่จบภายใน 1 หน้า)							

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน